

Onderwerp

Managementletter 2017

Kern mededeling:

Gedeputeerde Staten verzoekt de commissie Bestuur kennis te nemen van de inhoud van de Managementletter 2017.

Mededeling:

Op de Lijst van ingekomen stukken (LIS) treft u de Managementletter 2017 van de externe accountant (PwC). De accountant heeft zijn interim controle afgerond en de daaruit voortvloeiende bevindingen en aanbevelingen, alsmede de aandachtspunten voor de Jaarrekening 2017, verwoord in deze Managementletter. Hierin is tevens aangegeven in hoeverre de provincie opvolging heeft gegeven aan de bevindingen uit het voorgaande jaar.

De belangrijkste onderwerpen uit de Managementletter zullen ook in het jaarrekeningtraject aandacht krijgen en uiteindelijk in het Accountantsverslag 2017 worden opgenomen. Na afronding van de jaarrekeningcontrole zal het Accountantsverslag door de accountant aan Provinciale Staten worden aangeboden.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Managementletter 2017	2165958	Ja

Registratienummer

2164890

Datum

12 december 2017

Auteur

K. Woerden RA

Afdeling/Bureau

MO

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Meijer, A.M.

Ter kennisname aan PS en burgerleden

Rapportage interim- bevindingen controle 2017

Provincie Flevoland

*Interimbevindingen voor
Flevoland*

6 december 2017

Provincie Flevoland
T.a.v. het college van Gedeputeerde Staten
Postbus 55
8200 AB LELYSTAD

6 december 2017

Geacht College,

Hierbij ontvangt u onze tussentijdse bevindingen met betrekking tot onze controle van de jaarrekening van provincie Flevoland voor het boekjaar dat eindigt op 31 december 2017. Onze zienswijzen en bevindingen zijn openlijk en constructief besproken met de ambtelijke organisatie.

Dit rapport is gebaseerd op onze werkzaamheden over het eerste half jaar van 2017. Indien er na deze datum nieuwe bevindingen zijn met betrekking tot de interne beheersing zullen wij dit met u delen in ons accountantsverslag.

Het rapport bestaat uit twee delen. Deel 1 geeft onze visie op uw interne beheersing en onze bevindingen. Deel 2 blikt vooruit op de jaareindecontrole en behandelt de meest relevante aandachtsgebieden.

Mocht u nog vragen hebben, aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen. Wij zijn uiteraard graag bereid om de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. J.L. Sebel RA
Partner

---

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam
T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl*

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Inhoudsopgave

---

1. Onze evaluatie van uw interne beheersing

- 1.1. De interne beheersing is van een goed niveau
- 1.2. Beheersing grote projecten adequaat
- 1.3. Salarisproces verder geautomatiseerd
- 1.4. De interne beheersing rondom IT General Controls is van adequaat niveau
  - 1.4.1. Voor functioneel beheerders is het mogelijk de functiescheidingen in CODA te doorbreken
  - 1.4.2. De provincie heeft voldoende aandacht voor toenemende cyber **risico's en** de nieuwe privacywetgeving

---

2. Goede voorbereiding van de jaarrekening controle 2017 zorgt voor efficiënt proces

---

- 2.1. Waardering afgesloten leningen vanuit de publieke taak adequaat
- 2.2. Wij zijn het eens met de voorgestelde verwerkingwijze transactie inzake de afwikkeling van Nieuwland Erfgoed Centrum (NLE)

-
- 2.3. De analyse van de mogelijke Vpb plicht is adequaat
  - 2.4. Actieve afstemming inzake de Appa voorziening (pensioenvoorziening politieke ambtsdragers en hun nabestaanden)
  - 2.5. Geen signalen of aanwijzingen voor fraude
  - 2.6. Relevante verslaggevingstechnische onderwerpen
-

Bijlagen

- A.1. Opvolging aandachtspunten 2016 en 2017
  - A.2. Overige aandachtspunten
    - De implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) heeft uw aandacht
    - Wet Normering topinkomens heeft uw aandacht
  - A.3. Reikwijdte van onze controle
-

1. Onze evaluatie van uw interne beheersing

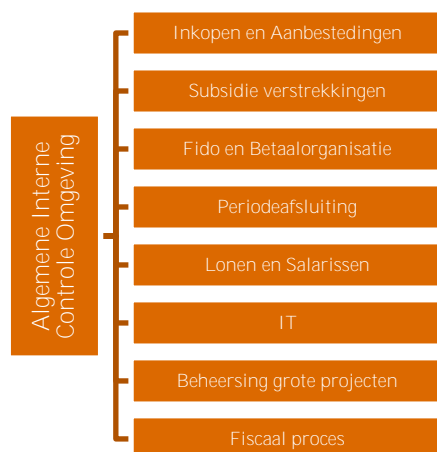
De volwassenheid van de interne beheersing past bij de omvang van de organisatie

Het actualiseren en zo nodig valideren van ons begrip van de interne beheersing van Flevoland is onderdeel van onze controle. Dit doen we om potentiële factoren te identificeren die invloed kunnen hebben op het risico dat het management materiële fouten in de financiële verantwoording niet ontdekt.

Indien dergelijke risico's worden ontdekt, zullen we onze controleaanpak aanpassen om deze risico's te mitigeren.

Deze rapportage bevat de resultaten vanuit onze interim controle welke wij hebben uitgevoerd in oktober 2017. Wij hebben tijdens deze interim controle gebruik gemaakt van de interne controles welke door de provincie Flevoland zijn uitgevoerd. Tijdens onze interim controle hebben wij testwerkzaamheden uitgevoerd over het eerste halfjaar van 2017. Onze bevindingen hebben dan ook betrekking op het eerste halfjaar van 2017. Tijdens onze jaareindecontrole in februari 2018 zullen wij de werking van de controls over de tweede helft van het jaar testen. De bevindingen welke hieruit volgen rapporteren wij net als voorgaande jaren in het accountantsverslag.

Tijdens de interim controle hebben wij ons gericht op de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersingsmaatregelen voor de volgende processen:

1.1. De interne beheersing is van een goed niveau

De afgelopen jaren staan in toenemende mate in het teken van maatschappelijke aandacht voor de kwaliteit van de accountantscontrole en de bedrijfsvoering van de overheid. De lat ligt gevoelsmatig elk jaar hoger. En dat is ook feitelijk zo. De dynamische omgeving waarin u als overheid functioneert vraagt ook om meer kwaliteit en een betere controle daarop. Kwaliteit die nodig is om te kunnen voldoen aan de verwachtingen van de maatschappij. Vanuit een maatschappelijk perspectief is dit goed. Burgers hebben recht om te weten dat hun geld goed wordt besteed. En om het systeem van democratische controle te laten functioneren is het belangrijk dat met voldoende scherpte informatie wordt verstrekt, verantwoording wordt afgelegd en toezicht wordt gehouden.

Wij zijn van mening dat uw interne beheersing van een goed niveau is. De interne beheersing past bij de huidige omvang en inrichting van de organisatie. De onderstaande bevindingen onderbouwen deze visie:

De kwaliteit van de interne controles over het eerste half jaar is goed

Het niveau van de interne controles is in lijn met voorgaande jaren, van goed niveau. De interne controles worden risicogericht ingestoken en tijdig uitgevoerd. Tevens worden de juiste conclusies getrokken en worden de controles adequaat gedocumenteerd. Hierbij aangetekend dat de interne controle functionaris bevindingen heeft geconstateerd welke in de eerste lijn niet geconstateerd zijn. Deze bevindingen leiden echter niet tot rechtmatigheidsfouten.

De organisatie stuurt actief op aandachtspunten uit voorgaande jaren

Wij hebben geconstateerd dat de provincie de aandachtspunten welke wij constateren actief opvolgt. Zo zijn de aandachtspunten vanuit de controle 2016 serieus genomen door de provincie en waar nodig zijn er stappen ondernomen om de aandachtspunten op te volgen. In bijlage A.1 hebben wij in een tabel samengevat hoe de provincie de aandachtspunten uit 2016 opvolgt.

Bevinding subsidieproces

De provincie heeft een interne controle uitgevoerd op het subsidieproces. Hierbij is geconstateerd dat een subsidie is vastgesteld zonder aanlevering van een toereikende controleverklaring (van de accountant) terwijl dit volgens het provinciaal subsidiebeleid (ASF) wel had gemoeten.

Bovengenoemde leidt naar verwachting niet tot een rechtmatigheidsfout. Wij raden u wel aan om de monitoring van dergelijke uitzonderingen te borgen binnen de processen zodat dit niet leidt tot eventuele onrechtmatigheden voor de jaarrekening.

1.2. *Beheersing grote projecten adequaat*

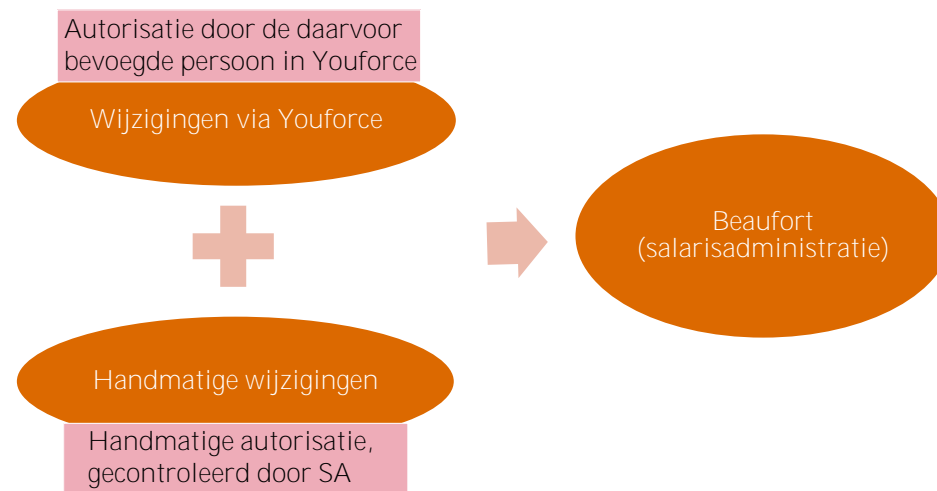
Wij hebben geconstateerd dat de beheersing rondom grote projecten adequaat is. In 2017 zijn de voorbereidingen rondom het project de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland in volle gang. Wij hebben vastgesteld dat dit project (en overige lopende projecten) geen verhoogde risico's voor de jaarrekening opleveren.

1.3. *Salarisproces verder geautomatiseerd*

Gedurende onze interim-controle hebben wij geconstateerd dat het salarisproces verder geautomatiseerd is. Mutaties worden middels een geautomatiseerde workflow binnen Youforce door de daarvoor bevoegde persoon geautoriseerd. Wij hebben geconstateerd dat nog niet alle wijzigingen

via Youforce gaan omdat dit (nog) niet zo is ingericht in Youforce. Deze handmatige wijzigingen worden conform de oude systematiek beoordeeld door de salarisadministratie (SA).

Wij hebben geconstateerd dat de nieuwe systematiek adequaat is ingeregeld. We bevelen echter aan om in de toekomst het gehele wijzigingsproces onder te brengen in Youforce. Dit is minderfoutgevoelig en efficiënter.

1.4. De interne beheersing rondom IT General Controls is van adequaat niveau

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2017 hebben wij de opzet, het bestaan en waar nodig de werking van de algemene IT-beheersmaatregelen (IT **General Controls, hierna ITGC's**) voor het financiële systeem Coda en de personeelsadministratie Beaufort beoordeeld bij de provincie Flevoland. Daarnaast zijn de autorisaties in de betaalapplicatie BNG beoordeeld. Effectieve **ITGC's waarborgen de continuïteit en betrouwbaarheid van de** geautomatiseerde beheersingsmaatregelen. De ITGC bevindingen zijn door ons afgestemd met het hoofd informatievoorziening, de ICT manager en de Security Officer.

1.4.1. Voor functioneel beheerders is het mogelijk de functiescheidingen in CODA te doorbreken

Bij de werkzaamheden hebben wij geconstateerd dat het voor de gebruikers met alle rechten in Coda (in totaal 3 functioneel beheerder accounts binnen de provincie) mogelijk is om onder iemand anders zijn naam in te loggen zonder dat blijkt uit de Coda logging dat dit door iemand anders is gedaan. Hierdoor ontstaat een mogelijk risico dat functiescheiding wordt doorbroken in Coda. Wij hebben begrepen dat dit een standaardfunctionaliteit betreft in Coda welke niet kan worden uitgezet en waarvoor momenteel geen audittrail aanwezig is. Aanvullend heeft u aangegeven dat deze bevinding in de nieuwe versie van Coda (Coda V14) niet langer meer aanwezig is. Wij hebben begrepen dat u voornemens bent om deze versie in 2018 te implementeren. De geconstateerde bevinding wordt afdoende gemitigeerd onder andere door de te voeren data-analyses in het kader van de jaarrekeningcontrole.

1.4.2. De provincie heeft voldoende aandacht voor toenemende cyber risico's en de nieuwe privacywetgeving

Toenemende digitalisering en inzet van nieuwe technologieën dragen significant bij aan vernieuwing in de publieke sector, zo ook binnen de provincie. Het gebruik van nieuwe technologieën brengt echter cyber- en **privacy risico's met zich mee. De samenleving en de politiek worden steeds** kritischer over de hoeveelheden persoonsgegevens die worden verzameld. Het aantal cyberincidenten in de publieke sector neemt daarnaast onverminderd toe, waarbij incidenten steeds meer aandacht krijgen.

Als accountant van de provincie Flevoland dienen wij, conform artikel 2:393 lid 4 BW 2, melding te maken van de bij de controle van de jaarrekening **vastgestelde risico's met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit** van de geautomatiseerde financiële gegevensverwerking. Daaronder vallen in beginsel ook bevindingen ten aanzien van cybercrime en cybersecurity. Per 1 januari 2016 is de Wet meldplicht datalekken van kracht. Daarnaast is de Algemene Verordening **Gegevensbescherming ('AVG') in mei 2016 in werking** getreden en organisaties hebben tot 25 mei 2018 de tijd om aan deze nieuwe regels te voldoen. Verder trad per 1 oktober 2017 de Wet gegevensverwerking **en meldplicht cybersecurity ('Wgmc') voor een belangrijk deel in werking**. De Wgmc introduceert een meldplicht voor een inbreuk op de veiligheid of een verlies van integriteit van elektronische informatiesystemen.

In het kader van de jaarrekeningcontrole voeren wij geen diepgaande beoordeling uit om vast stellen of de provincie Flevoland adequate maatregelen heeft getroffen om te voldoen aan de Wet meldplicht datalekken en andere wet- en regelgeving rondom de beveiliging van persoonsgegevens. Onze werkzaamheden beperken zich tot inzicht krijgen in de maatregelen die provincie Flevoland in dit kader in opzet heeft getroffen dan wel voornemens is te treffen en hoe cybersecurity in opzet is ingebed in de organisatie.

De provincie besteedt voldoende aandacht aan informatiebeveiliging

Door de provincie is een informatiebeveiligingsbeleid opgesteld. Wij hebben daarnaast vastgesteld dat er veel aandacht binnen uw organisatie is voor informatiebeveiliging. Zo beschikt de provincie over een Security Officer en bent u gestart met het implementeren van tooling (Key2Control) om een intern control framework in te richten en te kunnen monitoren. Tevens wordt er periodiek onderzoek gedaan naar gebeurtenissen en ontwikkelingen op het gebied van informatiebeveiligingsincidenten. Dit rapport biedt inzicht in bedreigingen, belangen, weerbaarheid en ontwikkelingen op het gebied van cybersecurity. Wij bevelen aan om voldoende aandacht te blijven besteden aan informatiebeveiliging. Daarbij dient het informatiebeveiligingsbeleid verder te worden geïmplementeerd en opvolging te worden gegeven aan geconstateerde aandachtspunten.

2. Goede voorbereiding van de jaarrekening controle 2017 zorgt voor efficiënt proces

Om mogelijke discussies over (significante) bijzonderheden in de jaarrekening in een laat stadium van de jaarrekeningcontrole te voorkomen stemmen wij lopende zaken periodiek met elkaar af. In dit hoofdstuk willen wij enkele aandachtspunten benoemen en/of toelichten.

2.1. Waardering afgesloten leningen vanuit de publieke taak adequaat

Conform voorgaand jaar is de waardering van de verstrekte leningen een belangrijk aandachtspunt in onze controle. De provincie heeft leningen verstrekt aan diverse (verbonden) partijen. Deze leningen staan gewaardeerd tegen nominale waarde. Dit betekent dat de provincie verwacht dat de leningen allen inbaar zijn. Wij dienen deze aannames te toetsen in het kader van onze jaarrekeningcontrole.

Lening verstrekt aan Stichting Thuishaven (Reedewaard) vraagt om extra aandacht

Voorgaande jaren hebben wij geconstateerd dat de aflossingen van de lening verstrekt aan Reedewaard niet zijn verricht conform aflossingschema. Wij hebben dit gedurende onze interim controle 2017 opnieuw besproken. De provincie monitort dit nauwlettend. De prognose is dat er gedurende dit jaar duidelijkheid komt omtrent de afwikkeling van de lening aan Reedewaard. De vooruitzichten in hoeverre Reedewaard kan voldoen aan haar aflossingsverplichting zijn positief, waardoor op dit moment de waardering van de lening niet ter discussie staat. Voorzichtigheidshalve staat een bestemmingsreserve tegenover de lening aan Reedewaard om toekomstige risico's te kunnen opvangen.

De verstrekte lening aan Stichting De-On:

Zoals reeds voorgaande jaren opgemerkt loopt de provincie op basis van de leningsvoorwaarden het risico dat de lening in de toekomst mogelijk (deels) oninbaar is. Op dit moment is het College van mening dat er nog geen signalen aanwezig zijn voor een mogelijke oninbaarheid van deze lening. Op grond hiervan is geen voorziening opgenomen. Wel staat hier voorzichtigheidshalve een bestemmingsreserve tegenover om toekomstige risico's te kunnen opvangen. Wij hebben vernomen dat de provincie intensief contact heeft met Stichting De-On en dat de provincie eveneens de inbaarheid van de lening

toetst per jaareinde. Wij zullen kennis nemen van deze interne analyse en toetsen in hoeverre de waardering passend is.

2.2. Wij zijn het eens met de voorgestelde verwerkingswijze transactie inzake de afwikkeling van Nieuwland Erfgoed Centrum (NLE)

In de jaarrekening 2016 is een voorziening opgenomen met betrekking tot de ontvlechting van Nieuwland Erfgoed Centrum, wat onder de oorspronkelijke gemeenschappelijke regeling (GR) viel waar de provincie in deelnam. Deze GR is in juli 2017 omgezet naar een nieuwe GR: Het Flevoland Archief (HFA). Provinciale Staten hebben daartoe besloten en mee ingestemd op 7 december 2016.

In 2016 is reeds een voorziening getroffen van €1,5 miljoen voor de garantstelling die is afgegeven voor de ontslagkosten van het voormalig personeel in geval van faillissement van Batavialand. In 2017 is het onroerend goed van NLE overgenomen voor een bedrag van €5,3 miljoen. Deze som is gelijk aan de lening die GR NLE had bij de BNG. De daadwerkelijke waarde van het onroerend goed wordt geschat op €2,9 miljoen. Het verschil tussen aanschafbedrag en daadwerkelijke waarde wordt in 2017 afgeboekt. Dit is overeenkomstig het PS besluit.

Wij zijn het eens met de voorgestelde verwerkingswijze van bovengenoemde transactie.

2.3. De analyse van de mogelijke Vpb plicht is adequaat

Met ingang van 1 januari 2016 is de provincie Flevoland onderworpen aan vennootschapsbelasting, indien en voor zover de provincie

ondernemingsactiviteiten uitvoert. In 2016 heeft dit niet geleid tot een Vpb verplichting. Op basis van een reeds verrichte analyse omtrent de ondernemingsactiviteiten van de provincie blijkt dat de activiteiten van OMALA mogelijk belastingplichtige activiteiten betreffen.

Ten tijde van de interim-controle is de verwachting dat er gedurende 2017 geen fiscale winsten worden gerealiseerd met als gevolg dat er geen vennootschapsbelastingplicht ontstaat in 2017.

2.4. Actieve afstemming inzake de Appa voorziening (pensioenvoorziening politieke ambtsdragers en hun nabestaanden)

Afgelopen jaren zijn bij de controle van de Appa voorziening onjuistheden geconstateerd bij de berekening van deze voorziening. Wij hebben gedurende de interim-controle afstemming gehad met de provincie met als doel mogelijke onjuistheden in de berekening van 2017 te voorkomen.

2.5. Geen signalen of aanwijzingen voor fraude Belangrijkste fraude risicogebieden vanuit management/directie

In de huidige tijd is een, op specifieke onderdelen, intensievere aanpak vereist vanuit de provincie en de accountant. Wij hebben middels diverse gesprekken met de ambtelijke organisatie inzicht verkregen inzake de maatregelen en procedures welke worden verricht om mogelijke fraude te voorkomen. Voorbeelden hiervan zijn:

- De ambtseed, die moet worden afgelegd door alle nieuwe personeelsleden;
- Het integriteitsbeleid van de provincie;
- Specifieke interne controles uitgevoerd door de interne controlefunctionaris.

De provincie kan zich verder ontwikkelen door een frauderisicoanalyse in de risicomangementprocedures op te nemen. Deze risicoanalyse bestaat uit een

inventarisatie voor welke processen een verhoogd (fraude)risico bestaat en de overweging in hoeverre interne controles/werkzaamheden zijn ingericht om het geïdentificeerde risico afdoende te kunnen mitigeren.

Toelichting op verantwoordelijkheden voor voorkomen en opsporen van fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude ligt bij het College en de directie. Het is belangrijk dat het College, samen met degenen die belast zijn met toezicht: de Commissie Bestuur en de provinciale Staten, sterk de nadruk legt op:

- fraudepreventie, wat de fraudemogelijkheden kan verminderen; en
- fraudeopsporing, wat mensen ervan kan weerhouden fraude te plegen, vanwege de kans op ontdekking en repercussies.

Als accountant hebben wij de verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen materiële onjuistheden bevat, als gevolg van fraude of fouten. In overeenstemming met onze controlestandaarden hebben wij met betrekking tot het risico van fraude navraag gedaan bij het management over:

- de beoordeling van het risico dat de jaarrekening een materiële onjuistheid bevat als gevolg van fraude, met inbegrip van de aard, omvang en regelmaat van dergelijke beoordelingen;
- **het proces van het vaststellen van en het reageren op de risico's van fraude in de organisatie;**
- de communicatie, indien van toepassing, aan degenen die belast zijn met governance met betrekking tot de processen voor het vaststellen van en **het reageren op de risico's van fraude in de organisatie;**
- de communicatie, indien van toepassing, aan de werknemers over uw opvattingen met betrekking tot bedrijfsvoering en ethisch gedrag;
- of het management kennis heeft van bestaande, vermoede of vermeende fraude met invloed op de organisatie.

Tijdens onze controle van de jaarrekening 2017 hebben wij geen aanwijzingen voor fraude gevonden.

2.6. Relevante verslaggevingstechnische onderwerpen

We willen graag de volgende BBV wijzigingen bespreken die relevant zijn voor de jaarrekening en onze controle hiervan.

Onderwerp	Observatie
Betere vergelijkbaarheid tussen provincies door gebruik van taakvelden 	<p>Om de baten en lasten van activiteiten met andere provincies te kunnen vergelijken is een indeling in taakvelden ontworpen. Deze indeling kan naar behoefte worden ingericht in deeltaken en activiteiten. De taakvelden zijn instrumenten voor interne sturing en hebben geen invloed op de indeling van de programmabegroting en de autorisatie van de Provinciale Staten. Ook moeten provincies vanaf 2018 bepaalde vooraf gedefinieerde beleidsindicatoren bij de begroting en jaarrekening opnemen.</p> <p>De provincie Flevoland heeft de baten en lasten per taakveld in de begroting 2017 opgenomen en deze zijn vanaf 2017 geïntegreerd in de financiële administratie.</p>
Overhead met ingang van 2017 onder een apart 'programma' 	<p>Het BBV heeft voorschriften voor toerekening van apparaats- en personeelskosten uitgewerkt in de notitie overhead. Overhead mag wel (als negatieve last) worden toegerekend aan grondexploitaties en investeringen/projecten.</p> <p>De provincie Flevoland heeft in de begroting 2017 de overhead afzonderlijk opgenomen. Toerekening heeft conform de nota overhead plaatsgevonden. In het overzicht van baten en lasten is de overhead afzonderlijk opgenomen.</p>
Investeringen in maatschappelijk nut moeten worden geactiveerd 	<p>Er is vanaf 2017 geen keuzevrijheid meer voor activeren of (versneld) afschrijven van activa met maatschappelijk nut. Investeringen in maatschappelijk nut moeten vanaf 2017 geactiveerd en over de verwachte levensduur afgeschreven worden. In de toelichting op de balans moet wel een verloopoverzicht worden opgenomen met onderscheid in activa welke volgens de nieuwe methodiek afgeschreven worden en welke volgens de vorige methodiek.</p> <p>De organisatie is hier in 2017 actief mee aan de slag gegaan.</p>
Mogelijke langere lijst van verbonden partijen , impact vanaf 2018 	<p>In de notitie verbonden partijen van de commissie BBV zijn nadere regels opgenomen over de definitie en transacties gerelateerd aan de verbonden partij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen moeten als directe lasten op de taakvelden worden geboekt; • wanneer een gemeenschappelijke regeling (GR) overheadtaken voor de provincie uitvoert dan worden deze lasten bij de provincie op taakveld overhead geboekt; • indien er sprake is van een structurele bekostiging en een bestuurlijk belang beveelt de commissie BBV aan deze organisatie wel op te nemen in de paragraaf verbonden partijen. <p>Deze nota gaat formeel in per 1 januari 2018 en heeft daardoor nog geen impact op de jaarrekening 2017.</p>

Bijlagen

A.1. Opvolging aandachtspunten 2016 en 2017

Onderwerp	Toelichting	Nieuw aandachtspunt	Huidige status
De-on	De waardering van de lening aan De-on is jaarlijks een aandachtspunt.	Nee	De provincie heeft op basis van de laatste jaarrekening van De-on geen indicaties dat er afwaardering dient plaats te vinden. Wij zullen deze conclusie tijdens de jaareindecontrole toetsen, mede aan de hand van dan eventueel nieuw beschikbare informatie. Zie ook paragraaf 2.1.
APPA voorziening	De controle van de APPA voorziening heeft afgelopen jaren tot correcties geleid. Deze correcties worden veroorzaakt doordat APG onjuiste gegevens hanteert bij de berekening van de voorziening.	Nee	Er is gedurende de interim-controle afstemming geweest met de provincie met als doel mogelijke onjuistheden in de berekening van 2017 te voorkomen. Per jaareinde zullen wij de berekening van de APPA voorziening herberekenen ten einde een conclusie te vormen omtrent de hoogte van deze voorziening.
Reedewaard	Reedewaard heeft afgelopen jaar niet aan haar aflossingsverplichting kunnen voldoen waardoor er twijfels ontstaan rondom de waardering van de lening.	Nee	De provincie monitort Reedewaard nauwlettend en verwacht dat Reedewaard vanaf 2017 weer aan haar aflossingsverplichting kan voldoen. Wij zullen deze verwachtingen tijdens de jaareindecontrole toetsen en vaststellen in hoeverre de huidige waardering van de lening juist is. Zie ook paragraaf 2.1.
Subsidieproces	De provincie heeft een interne controle uitgevoerd op het subsidieproces. Hierbij is geconstateerd dat een subsidie is vastgesteld zonder aanlevering van een toereikende controleverklaring (van de accountant) terwijl dit volgens het provinciaal subsidiebeleid (ASF) wel had moeten.	Ja	Deze bevinding leidt naar verwachting niet tot een rechtmatigheidsfout. Wij raden u wel aan om de monitoring van dergelijke uitzonderingen te borgen binnen de processen zodat dit niet leidt tot eventuele onrechtmatigheden voor de jaarrekening.
IT: Voor superusers is het mogelijk de functiescheidingen in CODA te doorbreken	Bij de werkzaamheden hebben wij geconstateerd dat het voor de gebruikers met alle rechten in Coda (in totaal 3 functioneel beheerder accounts binnen de provincie) mogelijk is om onder iemand anders zijn naam in te loggen zonder dat blijkt uit de Coda logging dat dit door iemand anders is gedaan.. Hierdoor ontstaat een mogelijk risico dat functiescheiding wordt doorbroken in Coda.	Ja	Wij hebben begrepen dat dit een standaardfunctionaliteit betreft in Coda welke niet kan worden uitgezet en waarvoor momenteel geen audittrail aanwezig is. Aanvullend heeft u aangegeven dat deze bevinding in de nieuwe versie van Coda (Coda V14) niet langer meer aanwezig is. Wij hebben begrepen dat u voornemens bent om deze versie in 2018 te implementeren.

A.2. Overige aandachtspunten

De implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) heeft uw aandacht

Vanaf 25 mei 2018 wordt de wet Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) gehandhaafd, ook wel bekend als General Data Protection Regulation (GDPR). Deze nieuwe wet legt een grotere verantwoordelijkheid bij organisaties om op een goede manier met data privacy om te gaan. Daarnaast krijgt de toezichthouder (Autoriteit Persoonsgegevens) uitgebreide bevoegdheden, waaronder het opleggen van hoge boetes. De provincie erkent het belang om te voldoen aan de AVG. De belangrijkste lopende acties in dit kader zijn:

- uw organisatie heeft een projectplan en protocol aangaande privacy opgesteld, daarnaast wordt een Privacy Impact Assessment (PIA) uitgevoerd. Binnen het PIA zal de provincie Flevoland de rol van Functionaris Gegevensbescherming beschrijven die waarschijnlijk binnen afdeling IV zal worden belegd.
- Er worden bewustwording campagnes georganiseerd om privacy onder de aandacht van de medewerkers te brengen.

Wij benadrukken het belang om te voldoen aan de vereisten van de Europese Privacy Verordening. Wij hebben geconstateerd dat de provincie hier actief mee bezig is.

Wet Normering topinkomens heeft uw aandacht

Verbod variabele beloningen is vervallen

Tot en met 2016 bestond een formeel verbod op winstdelingen, bonusbetalingen of andere variabele beloningen. Met ingang van 2017 is dit verbod geschrapt. Dergelijke variabele beloningen tellen wel mee als bezoldiging en mogen derhalve niet tot onverschuldigde betalingen leiden.

BZK verantwoordingsmodel WNT 2017 en regelgeving sluiten beter aan

Voor het verantwoordingsjaar 2017 zijn de regels over te verantwoorden WNT-informatie en de in het BZK verantwoordingsmodel WNT 2017 opgenomen WNT-informatie grotendeels gelijk getrokken. Het nieuwe BZK verantwoordingsmodel WNT 2017 is te vinden op www.topinkomens.nl. Belangrijkste wijzigingen zijn:

1. De in het BZK verantwoordingsmodel WNT 2016 en eerder reeds opgenomen totale bezoldiging, individueel toepasselijke bezoldigings-

maximum en vergelijkende informatie voorafgaand boekjaar zijn nu in de regelgeving expliciet genoemd;

2. **De splitsing tussen ‘Beloning’ en ‘belastbare onkostenvergoedingen’ vervalt en mag nu in één regel ‘beloning plus de belastbare onkostenvergoedingen’ worden opgenomen;**
3. Vergoedingen einde dienstverband aan niet-topfunctionarissen hoeven niet meer te worden verantwoord.

Om te voorkomen dat uw (concept) WNT-verantwoording niet alle vereiste gegevens bevat adviseren wij u om tijdig kennis te nemen van het Verantwoordingsmodel WNT, en uw verantwoording 2017 op basis van dit model in te richten.

Nieuw Controleprotocol WNT 2017 leidt naar verwachting tot duidelijker inkadering controlewerkzaamheden

In juli 2017 heeft de NBA werkgroep voor de zorg (‘Coziek’) een opiniërende blog geschreven over de verregaande aard en diepgang van de werkzaamheden die van de controlerend accountant op de naleving van de WNT wordt verwacht. Dit heeft geleid tot overleg tussen BZK en de NBA. De uitkomst hiervan is een voorgestelde herziening van het Controleprotocol WNT. Indien deze herziening door BZK definitief wordt goedgekeurd betekent dit dat, binnen een beperkt aantal randvoorwaarden, de accountant op een aantal aspecten mag uitgaan van de werkwijze van de provincie zonder deze nader aan een controle te onderwerpen.

Onder voorbehoud van de definitieve goedkeuring en vaststelling van het concept protocol zijn de randvoorwaarden als volgt:

1. De provincie toetst bij nieuwe overeenkomsten met topfunctionarissen of deze voldoen aan de WNT;
2. De provincie toetst bij nieuwe afvloeiingsafspraken met topfunctionarissen of deze voldoen aan de WNT;
3. De provincie controleert per topfunctionaris of de werkelijke bezoldiging respectievelijk ontslagvergoeding over het jaar in overeenstemming is met overeengekomen afspraken en past binnen de toepasselijke WNT-normen;
4. De provincie beschikt per topfunctionaris over een totaaloverzicht van alle aan die functionaris verrichte betalingen.

Ongeacht of deze randvoorwaarden in het definitieve Controleprotocol zullen worden opgenomen zijn wij van mening dat iedere provincie hieraan zou moeten voldoen.

Let op: De regelgeving zelf verandert door het nieuwe Controleprotocol niet. Als provincie zult u nog altijd aan dezelfde WNT-regels moeten voldoen en bent u verantwoordelijk voor de naleving ervan.

WNT 3

Het wetsvoorstel WNT 3 (waarin onder andere de normering van niet-topfunctionarissen wordt geregeld) wordt vooralsnog niet ingediend. Dit betekent dat de in dit wetsvoorstel voorgenomen regelingen in ieder geval voor 2018 niet van toepassing zullen worden. Of, en zo ja, wanneer, het wetsvoorstel alsnog wordt ingediend, is nog onduidelijk.

A.3. Reikwijdte van onze controle

Het doel van onze jaarrekeningcontrole is het vormen van een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening als geheel, zoals bedoeld in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO). Vanuit de jaarrekeningcontrole beoordelen wij de kwaliteit van de administratieve organisatie en interne beheersing voor zover relevant voor onze oordeelsvorming en geven wij geen zelfstandig oordeel over de kwaliteit van de administratieve organisatie en interne beheersing. De controle van de jaarrekening omvat het uitvoeren van controlewerkzaamheden, waaronder risicoanalyse, cijferbeoordelingen, beoordeling van de administratieve procedures en het daarmee samenhangende systeem van interne-beheersingsmaatregelen en gegevensgerichte controlewerkzaamheden. De samenstelling en omvang van die werkzaamheden zijn noodzakelijk voor het verkrijgen van voldoende controle-informatie ter onderbouwing van ons oordeel.

Dit rapport is gebaseerd op onze interimprocedures voor de jaarrekeningcontrole 2017. Dit onderzoek strekt zich niet verder uit dan noodzakelijk is om tot een oordeel te komen over de jaarrekening 2017. De controle is dus niet primair gericht op het signaleren van alle aandachtspunten in de administratieve organisatie en interne beheersing. Hieronder vallen ook die procedures die zijn gericht op de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde informatiesystemen. Verder is onze jaarrekeningcontrole niet specifiek gericht op het ontdekken van mogelijke onregelmatigheden, waaronder fraude. Als wij een specifiek onderzoek hadden ingesteld, dan hadden wij mogelijk aanvullende zaken gevonden die wij zouden hebben gerapporteerd.